

Alstroemeria 'Inca Ice'

Alstroemeria: de Incalelie

Tekst: Els Rammeloo

Foto's: Jef Cools

Alstroemeria's komen in de natuur uitsluitend voor in Z-Amerika, waar ze zowel in warmere als in koudere streken te vinden zijn, van Venezuela tot in het uiterste zuiden van het continent.

Er bestaan tientallen soorten, die groeien in heel verschillende omstandigheden: van vochtige graslanden tot droge rotsbodems, zowel in kuststreken als op hoogtes tot meer dan 2000 meter. In de tweede helft van de 18de eeuw werd het geslacht beschreven door een leerling van Linnaeus en door die laatste vernoemd naar een vriend, de botanist

baron Clas Alströmer. Bij ons worden ze meestal Incalelie genoemd, soms ook Peruviaanse lelie, gezien die Zuidamerikaanse afkomst. De bloemen zijn kleine trompetjes, vandaar vermoedelijk de verwijzing naar lelies in de Nederlandse naam, maar het zijn dus geen echte lelies (*Lilium*).

Rond 1980 werd er vooral in de VS veel mee gekruist, met het doel een plant te krijgen die het jaar rond in bloei zou kunnen worden getrokken voor de snijbloemenhandel: het zijn immers prima

snijbloemen die minstens 14 dagen goed blijven in de vaas. Er zijn tientallen hybriden voor de snij ontwikkeld, waarvan vele na een aantal jaren weer van de markt verdwenen, verdrongen door weer nieuwere. Een aantal heeft ook zijn weg gevonden naar de tuin. Ze waren meestal maar beperkt winterhard. Meer recent zijn in verschillende landen, maar vooral in Nederland, andere hybriden ontwikkeld, juist met het oog op gebruik in de tuin of als potplant; daarbij is ook meer aandacht gegaan naar winterhardheid.

A. psittacina

Alstroemeria's hebben verdikte, vlezig, knolachtige wortels en rechte, dicht bebladerde stengels; aan het einde daarvan staan de bloemen in een scherm: alle bloemstelen komen uit hetzelfde punt. De bloemen zijn kleine trompetjes met zes bloemblaadjes en zes meeldraden. Terwijl vroeger vooral de fel oranje soort *Alstroemeria aurea* (toen *A. aurantiaca* genoemd) werd aangeboden, zijn er tegenwoordig cultivars en hybriden te koop in een heel gamma van kleuren. De bloemblaadjes hebben donkerder strepen of anderskleurige vlekken, waarbij de tekening van de drie buitenste blaadjes vaak verschilt van die van de drie binnenste. Daarvan zijn vooral de bovenste twee dikwijls uitbundig gestreept of gestipt. Het uitgebreide kleurenpalet maakt dat ze met veel buurplanten gecombineerd kunnen worden. Het blad is meestal frisgroen, maar enkele cultivars hebben bruingroen of witbont blad. Bloei vanaf juni/juli, en tot de vroege herfst als uitgebloeide stengels voorzichtig worden losgetrokken (zie verder). Ze bestaan in verschillende hoogtes, van 20 cm tot meer dan 1m. En niet onbelangrijk: ze zijn een aantrekkingspool voor vlinders, bijen en hommels.

AANPLANT EN ONDERHOUD

Plaats: ze vragen een voedzame bodem die goed gedraineerd is - om wortelrot in de winter te vermijden - en een plaats in volle zon, d.w.z. minstens 6 uur direct zonlicht; dat betekent dat ze toch ook heel wat (lichte) schaduw kunnen verdragen. Teveel schaduw is echter nadelig voor de bloei en ze blijven dan gewoonlijk ook wat lager. Geef jonge planten de ruimte om te groeien en plant ze 10 cm dieper dan in de aangekochte pot, dus in een plantgat van minstens 20 cm diep; dat betekent niet dat het jonge schot onder 10 cm aarde bedolven moeten worden: vul geleidelijk aan naarmate de stengels verder doorgroeien. Plant ze op 30 cm afstand van elkaar en van buurplanten. Aanplanten gebeurt best in 't voorjaar en geef water als bovenste cm grond rond de plant uitgedroogd zijn, tot de planten goed zijn ingeworteld. En zoals altijd bij het geven van water: beter om de zoveel tijd (afhankelijk van bodem en temperaturen) een flinke hoeveelheid, zodat het water de onderste wortels bereikt, dan vaak kleine beetjes die aan de oppervlakte blijven en snel verdampen.

In volle grond kunnen alstroemeria's, eenmaal goed aangeslagen, een periode van droogte verdragen zonder watergift. In een langere periode van droogte of grote hitte loopt de bloei terug en hervat als het weer koeler wordt.

Winterhardheid: het is verstandig om ze zeker het eerste jaar af te dekken met een dikke laag droog blad o.i.d. Onderzoek van de Engelse Royal Horticultural Society wees uit dat de meeste tuincultivars winterhard zijn tot -5 à -10°. Als ze voldoende diep geplant zijn zouden zeker die laatste met mulchlaag veilig moeten zijn tot een occasionele -15°. In dat geval kregen ze de onderscheiding AGM: Award of Garden Merit. En hoewel de temperatuur in onze huidige winters meestal niet zo diep zakt, geldt ook hier: 'better safe than sorry'.

Onderhoud: in het voorjaar alle oude groei verwijderen, best door het met de hand weg te trekken i.p.v. te knippen. Wat dat laatste betreft, hetzij voor de vaas hetzij om uitgebloeide stengels in de zomer te verwijderen: met uitzondering van het eerste jaar, als de jonge planten nog moeten vastgroeien,

verdient het volgens de RHS aanbeveling om de stengels niet af te knippen maar af te trekken; pak de stengel stevig vast en trek met een korte ruk omhoog: daardoor komt de stengel los van de wortel. Dat stimuleert de groei van nieuwe knoppen en dus nieuwe bloei. Pas in het voorjaar op voor slakken die op het jonge groen afkomen.

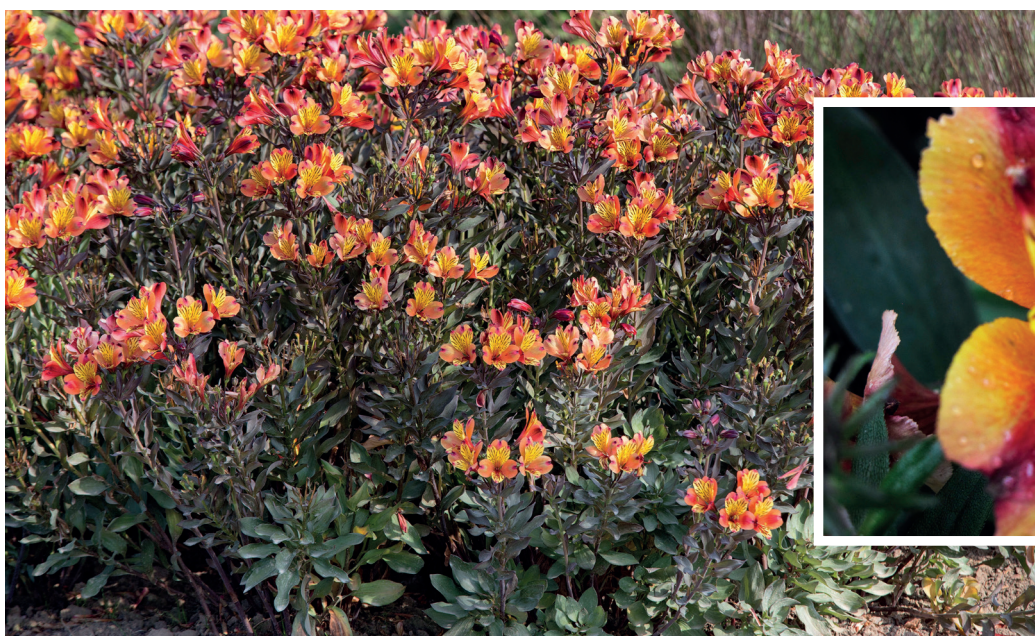
Steunen: goed groeiende planten hebben dicht bebladerde, vrij stevige stengels, maar gezien een zomers onweer nooit uit te sluiten valt, worden zeker de hogere soorten best zo geplaatst dat ze enigszins beschut zijn tegen felle wind.

Verplanten: de planten kunnen jaren op dezelfde plaats blijven staan, waarbij de wortels geleidelijk grotere clusters vormen. Die kunnen voorzichtig opgerooid worden en gedeeld, best in het vroege voorjaar; de wortels breken echter makkelijk af, al zullen ook kleinere stukken die minstens één oog hebben met wat geduld weer uitgroeien tot mooie planten. Om dezelfde reden zonodig met de hand wieden rondom de planten.

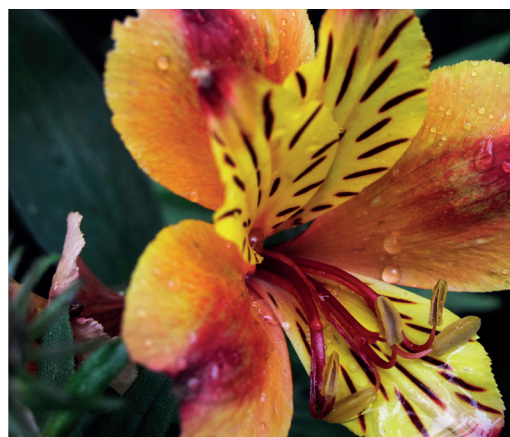
Bloembakken. Alstroemeria's doen het ook goed in potten en bakken, waarvoor vooral de minder hoge soorten in aanmerking komen, sommige niet hoger dan 20 cm. Dan is het wel zaak om geregeld water te blijven geven en af en toe wat voeding: de pot droogt immers langs alle kanten uit en de hoeveelheid voeding in de potgrond is beperkt. De potten moeten vorstvrij overwinteren. Alstroemeria's schijnen beter te bloeien als de wortels de pot volledig gevuld hebben, lezen we, dus kies bij verplanten een volgende maat pot, niet een (al te) veel grotere.

A. 'Mars'

A. 'Indian Summer'

SOORTEN, CULTIVARS EN HYBRIDEN

Alstroemeria aurea (voorheen *A. aurantiaca*) is de oude bekende soort met oranjegele bloemen van juli tot september, zo'n 60 cm hoog. Het is een oersterke plant, zoals Hans Kramer getuigt: "al 15 jaar op dezelfde plaats, destijds geplant voor een spar, die ondertussen alle licht en vocht opeist en dus in diepe schaduw en gort-droog, maar nog jaarlijks rijk bloeiend, zij het niet hoger dan 30 cm". Een bekende cultivar van deze soort is 'Orange King', die zo'n 80 cm hoog wordt, grijsgroen blad heeft en iets donkerder oranje bloemen met bruine strepen en gele spikkels. De buitenste bloemblaadjes zijn bijna rood. *A. aurea* 'Lutea' is een mooie gele.

Een andere soort die wel wordt aangeboden is *Alstroemeria psittanica*, en dan vooral de cultivar 'Royal Star'. Deze heeft groen blad met een witte rand en smalle 'trompetjes' in rood-groen-wit. Voor wie eerder een verfijnd accent zoekt dan een overdadige bloei.

De meeste tuin-alstroemeria's die tegenwoordig worden aangeboden zijn echter hybriden. Doordat ze geen zaad vormen hebben ze een extra lange bloeitijd. Zo is er de Planet-serie, van de Franse veredelaar Ernest Turc. Zijn 'Sirius' (zalmkleurige bloemen met roze veeg op buitenste bloemblaadjes en tijgertekening op binnenste) wordt 90 cm hoog en kreeg van de RHS een AGM evenals zijn 'Cahors'; bij deze laatste zijn de buitenste blaadjes vrijwel volledig (oud)roze. Ook 'Mars' komt uit de Planet-serie: rijkbloeiend met vuurrode bloemen van juni tot de eerste vorst, 70 cm hoog en goed winterhard.

A. 'Apollo' met Veronica 'Eveline'

A. SUMMERBREAK ('Tessumbreak')

A. 'Evening Song'

Ook een AGM was er voor 'Friendship'; het is een hoge plant, ruim een meter, waarvan de buitenste bloemblaadjes lichtgeel zijn met een vage roze vlek, de binnenste iets feller geel met roodbruine strepen. Nog hoger wordt 'Yellow Friendship' in warmgeel en 140 hoog. Ook AGM, evenals 'Apollo', 70 cm en overwegend creme-wit met gele vlek.

Van de Nederlandse veredelaar Tesselaar komt de serie Summer Paradise waarvan de leden allemaal het woord 'Summer' in de handelsnaam hebben; een aantal daarvan is geselecteerd met het oog op gebruik in de tuin, een aantal andere is bestemd als terrasplant. De tuinvormen bloeien allemaal minstens 3 maanden en zijn goed winterhard. Het meeste opzien baarde INDIAN SUMMER ('Tesronto' PBR) die overwegend gele bloemen heeft met oranjebruine strepen en vlekken; maar het was het mooie, donker bronsgroen blad dat de plant zo speciaal maakte en de bloemen zo mooi deed uitkomen. Hij wordt zo'n 70 cm hoog en bloeit door tot de eerste vorst. SUMMER RED ('Tessumred' PBR) en SUMMER BREAK ('Tessumbreak') zijn resp. oranje-rood en wit/roze, 80 cm.

A. 'Sweet Laura'

A. 'Tespasion'

Om te eindigen een buitenbeentje. Dat *Alstroemeria* niet alleen met zijn bloemen maar ook als bladplant nog voor verrassingen kan zorgen bewijst ROCK 'N ROLL ('Alsdu01' PBR) van een Nieuw-Zeelandse veredelaar, Ian Duncalf: in het voorjaar komt de plant op met heldergeel blad met groene rand, maar geleidelijk verdwijnt het geel en wordt het blad gebroken wit van kleur, met behoud van de groene rand. De bloemen zijn rood met geel. De plant vraagt volle zon, maar staat gezien het witte blad best toch een plaats uit de felste middagzon. Hoogte 75 cm, winterhard tot ongeveer -10°.

A. ROCK 'N ROLL ('Alsdu01')